

ISSERTATIO HISTORICA
De
CONSTITUTIONE
UNIGENITUS

Clem. XI. P. P.

Quam

Annunte Ampliff. Senatu Philos. Illu-
stris Sueonum, quæ ad Salam floret Acad,

SUB MODERAMINE

Viri adm. Rev. atque Ampliſſ.

D^N. OLAVI CELSI.

S. S. Theol. Doct. LL. Orient. Prof. Reg.
& Ord. P. & P. in Børje dignissimi,

Pro

Consuetis in Philof. honoribus ad
Candidum eruditorum examen

Modeste desert

PAULUS L. THEMP'ANDER

W. Gothus

*In aud. Carol. maj. d. 1. Jun. Anno re-
paratæ Salutis MDCCXXII. Horis
solitis.*

HOLMIÆ, Literis WERNERIANIS.

Nobilissimo
Amplissimoque VIRO,
D_N. ERICO
MAZÆZ

Ærarii publici, quod Holmiæ est,
QUÆSTORI supremo & PRÆ-
FECTO fidelissimo.

Amplissimo
atque Celeberrimo VIRO,
D_N. FABIANO
SOMMER

Prof. Eloqu. Regio ac ordinario.

VIRO

Max. Rev. atque Amplissimo,

**D_N. OLAVO
CELSIO,**

*S. S. Theol. Doct. LL. Orient.
Prof. Reg. atque ord. P. & P. in
Börje laudatissimo.*

Amplissimo

ac Celeberrimo VIRO,

**D_N. PETRO
SCHYLLBERG,**

Poët. Prof. Regio & Ordinario.

MONSIEUR.

EN cherchant les môiens de faire
connoître, & temoigner publi-
quement la grande obligation, dans la-
quelle ie me trouve engagé, par tant
de faveurs signalées, dont il vous a
plû me combler, il m'est venu dans l'
esprit Monsieur, d'offrir à l'autel de
Votre Generosité ce petit d'encens, que
ma Muse Vous prepare; C'est a dire,
de consacrer à votre Illustre Nom cet-
te petite Dissertation sur la fameuse
Constitution Unigenitus du Pape Cle-
ment. XI. J'avoue Monsieur, qu'el-
le n'a ni l'esprit, ni la politesse, dont
elle devroit être accompagnée, pour

Max. Rev. Celeberrimique
Dni Doct. & Profess.

Quas favori Vestro exoptatissimo
& disciplinae dcebo sanctissi-
ma, has Mæcenates, Patroni &
Promotores Optimi Maximi, ad
aram Ampl. Vestr. Minervæ meæ,
tenuioris licet, primitias reverenter
depono. Quamobrem, mente
quæso propitia, hanc de Constitutio-
ne Clementis XI. Dissertatiunculam
accipite, tanquam tesseram,
testemque venerabundam eorum,
quæ ipsimet, Patres & Patroni
beni-

venir se presenter devant vos yeux ;
Neantmoins Monsieur il mesera per-
mis d'esperer , que Votre Bonté, dont
ie sens deja les effets , daignera l'ac-
cepter comme un gage certain, & un
tres humble temoignage de la devo-
tion, avec laquelle je suis & serai
toute ma vie ,

MONSIEUR,

Votre

Tres humble & tres obeïssant serviteur

PAUL THEMPHANDRE.

benignissimi de me constitueritis cle-
mentissime. Quod superest, di-
vina vos protegat gratia, meque
simul vestra, qui ad cineres us-
que futurus sum

Max. Rev. Ampliss. & Celeberr.
Nom. Vestr.

Cultor venerabundus

PAULUS L. THEMPTANDER.

Brufs : Patron och Handels-
mannen uti Stapel-Staden
Norkiöping,

Then

Äreborne och Högachtade H. rren/

H E R R

Magnus Westerberg,

Sin för thetta

Högtåhrade Herr Patron.

Den godhet som jag har i flera åhr erfarit
Uthaf min Herr Patron, så jag in d nöje
warit/

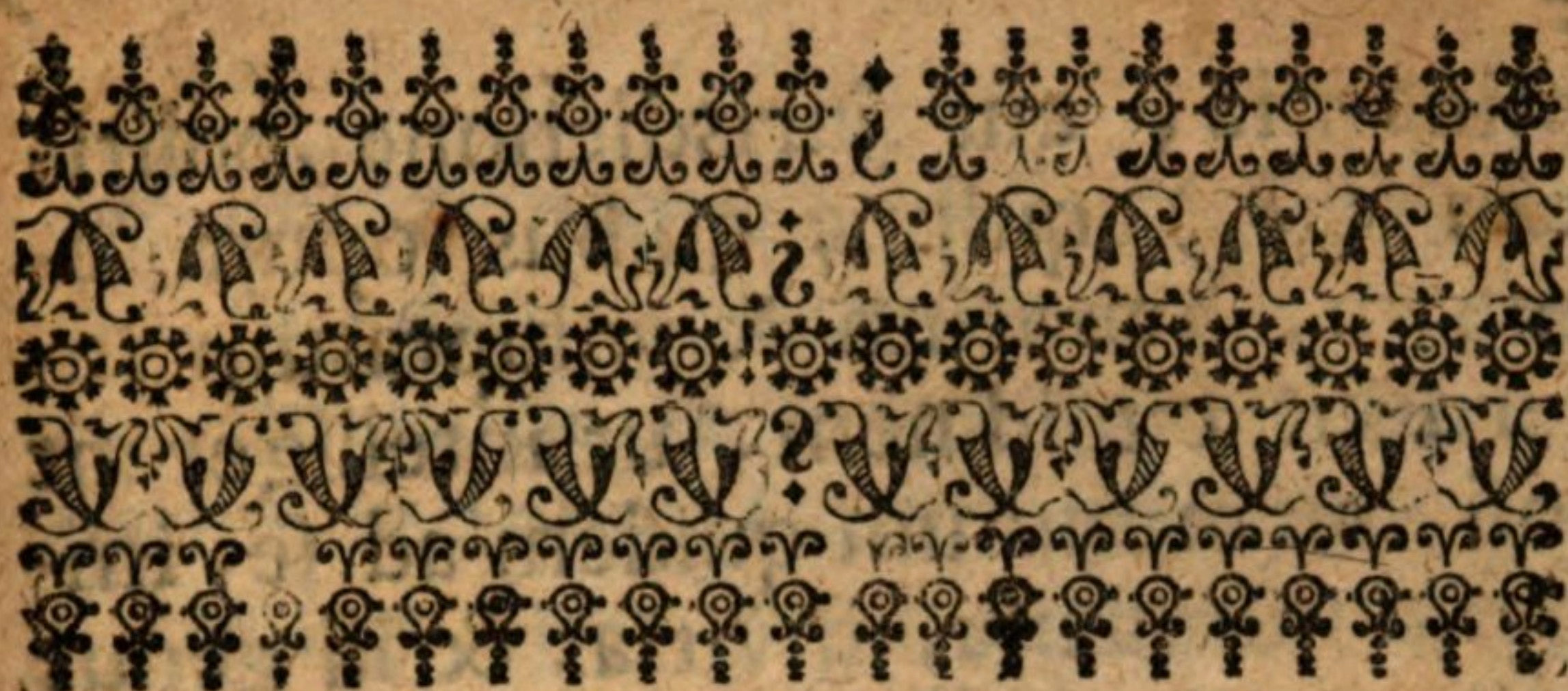
I theß förnähma huus/mig mänd anledning gie/
Med thenna Lilla Skriffte mig hörsamt nu
framtee;

Fast hon mot Eder gunst kan ingalunda swara/
Till tack samt sinne dock skall hon et witne wara.
Sidst sender jag min bön til Himbla-Guden blid/
Han Ehr wälsigna tacks med nöje allan tid!

Äreborne och Högachtade Herr
Brufs-Patrons och Handels-
mans

Tiensthörsamste Tienare

Paulus L. Themptander.

§. I.

Unigenitus Dei

Filius, Rex & Caput Ecclesiæ, Christus Iesus, jam jam visibilem subtractu-

rus terrarum orbi præsentiam, quos elegerat ipse, Apostolis, & cunctis in officio illorum successoribus regimen Ecclesiæ suæ, per verbum & sacramenta administrandum commendavit, (a) nulla ipsis potestate concessa seculari, qua obediētes sibi minus, ad officia cogerent, nedum mundana præ regibus terræ præe-

A

mi-

minencia, aut jurisdictione politica: (b) quippe quibus opum omnem, honorum & voluptatum interdixit cupidinem, ut intelligerent ipsi, ne minimum quidem ad se, imperia mundana, divitias & id genus alia pertinere: Licere Ministro verbi, Potestate clavium legitime uti; non autem abuti, tanquam medio dominationem suam stabiliendi, & indomitos coercendi atque rebelles; cui fini magistratum Politicum DEus instituit, gladio eidem, in timorem malorum tradito, & summo in terris assignato imperio. Hanc ordinationem, ministerio verbi instituto, adeo abrogatam non voluit DEus O. M. ut tutelæ etiam Regum Ecclesiam crediderit. (c) De cetero, nullam Petro præ reliquis Apostolis dignitatem contulit, sed omnes, pari auctoritate, gregi præesse Dominico iussit, omnem inter illos æmulationem præcellentiæ, prorsus exulare volens. (d) Suo nihilominus tempore, revelatus est

est homo peccati, Filius perditionis, (*e*) dirum mortalibus omen, qui faciem Ecclesiæ longe introduxit aliam; se Solum Christi esse vicarium dictitans, per quem omnem distribuat ipse gratiam. Sedet in templo DEI, monstrum abominabile orci, nihil, quod ad Christi spectat Ecclesiam, sibi non arrogans. Nova & falsa, quando lubet, dogmata cudit: Articulos Fidei vel condit ipse, vel interpolat & adulterat; Sacramenta vel mutat, vel instituit; regna dat regibus, & pro lubitu eripit; Definitiones, decreta, & Rom. Cathedræ constitutiones pro divinis venditat: Quid multis? quicquid suæ conducat avaritiæ, sine limitatione præcipit. Ceterum non simul & semel, sed certis veluti gradibus, ad tantum fastigium, quantum miratur jam mundus, iniquitatis pervenit mysterium: Primis, post resurrectionem Salvatoris nostri, seculis, christianam profiten-

A 2 siten-

4
fitentes religionem, de publico ejus
exercitio inter se ipsi consultare, ad-
eoque externum moderari ecclesiæ
regimen necesse habebant: magistra-
tu, cui id incumbit muneris, verita-
tem ejus vel ignorante prorsus, vel
negligente, vel acriter quandoque
impugnante. Porro, ne paganorum
exponeretur ludibrio nomen chri-
stianorum, res dubias & inter ipsos
controversas Episcoporum submitte-
bant potius, quam ethnici/ Magistra-
tus judicio. (f) Cumque emineret
supra ceteras & antiquitate, & sedis
imperatoriaë auctoritate, Romana,
recentiores ecclesiæ, incidentibus
circa religionem dubiis, Romam mi-
serunt, judicium ejus, reverentia
quadam expetentes & excipientes.
Atque tum quidem fastus omnis, &
arrogantia aberant, donec, inter-
jecto tempore, sequentes Episcopi,
præsentissimum subodorati lucrum,
delatum sibi hætenus sponte hono-
rem, in prærogativam sedis, & quod
exer-

⁵
 exercuerant vel temporum vitio, vel
 imperantium consensu circa cultum
 externum, regimen in jurisdictionem
 convertêre ecclesiasticam. (g) Hæc,
 ni fallor, diri fuere incunabula Anti-
 christi, minus tamen ante hac noti,
 partum ejus & incrementa occulte
 promovente satana. Postquam au-
 tem præsidem Romanæ sedis Boni-
 facium III. Constantinopolitano Pa-
 triarchæ præposuit Phocas parricida,
 & Cæsaream conculcavit majestatem
 Gregorius VII, non lento jam gra-
 du, nec, ut antea, occulte, sed effu-
 so cursu, apertèque ad detestandam
 Romani præfulis apotheosin prope-
 ratum est. Audiri jam tum cœptum
 est, caput Ecclesiæ papam esse, eun-
 demque summum in ecclesiasticis im-
 perium, â magistratu politico inde-
 pender, loco ipsius Christi, admi-
 nistrare. Hinc, diu jam est, quod
 turbas excitat innumeras, diu est,
 quod brutis anathematum fulmini-
 bus, privatos pariter & publicos,

Reges, principes, nationes & res-
publicas integras, Romanum terret
scoptum, diu est, quod canones, de-
creta & bullas christianis obtrudit
ecclesiis, diu est, quod institutum a
Christo ministerium verbi, & tradi-
tam potestatem clavium, in nefan-
dam permutat & antichristianam ty-
rannidem; quam reviviscentibus tan-
dem literis humanioribus, sacrarum
simul atque rerum politicarum peri-
tia, (b) depulsum iverunt plures
in Europa status, multi videl. Ger-
manicæ principes, & amplissimum
Sveciæ regnum, &c. Nec defunt ho-
die, qui alioqui circa religionem sen-
sa foventes cum Romana ecclesia
eadem, pontificiam tamen tyranni-
dem æquis humeris minime ferant!
Imprimis Polita Gallia, jura regni, &
libertatem suæ ecclesiæ, adversus
intolerandas Romanæ curiæ præten-
siones, strenue defendit. (i) Docu-
mentum hujus rei evidentissimum,
decantata præbet *Constitutio Unige-
nitus,*

7

nitus. Cujus fata, dum præfente hac
 Differtatiuncula leviter adumbrare
 conor, subsidiis ad hoc, imo tempore
 destitutus necessario, Tuum L. B.
 candorem obtestor enixè, tenuitatis
 meæ defectus, benevolentia solita ex-
 cusare digneris atque supplere.

(a) *Matth. XXVIII: v. 19, 20.* (b) *Marc. X: v. 42.* (c) *Es. XLIX: v. 23.* (d) *Matth. XX: v. 26.* (e) *2. Thess. II: v. 3.* (f) *Pufend. de stat. Europ. cap. XII. §. 13.* (g) *Ibid. p. m. 392.* (h) *l. c. §. 14.* (i) *l. c. §. XXXVIII. p. m. 448. conf. Oratio Procur. Gen: habita in curia suprema Parisiens. quæ habetur in Vit. Clem. P. III. à p. 715. usque ad p. 722. conf. l. c. p. 720, & 788.*

§. 2.

Ipsum *Constitutionis* vocabulum quod
 attinet, notius quidem illud est,
 quam ut de investiganda origine e-
 jus, multum laboremus: Patet uni-
 cuique, derivari a *Constituo Constitu-
 tionem*, cui æquivalent *bullæ, decre-
 tum.*

A 4

tum, diplomā &c. Vāria autem harum, pro obsectorum, circa quæ versantur, varietate, genera sunt. Aliæ enim *civiles* sunt, & *Politice*, circa præmia dispensanda, pœnasq; irrogandas, & gubernationem Reipubl. occupatæ, quas alio nomine leges civiles nuncupamus: Aliæ *Scholasticae*, adformandam rite juventutem directæ: Aliæ denique *ecclesiasticae*, eæque vel circa *externum religionis cultum*, bonumque in ecclesia ordinem rite conservandum: vel *internum*, quales sunt Decisiones controversiarum, circa articulos Fidei ortarum. Ad postremam classē referri debere, de qua differimus, Constitutionem Unigenitus, nemo non videt. Sed cum decreta & bullæ R. Pontificis, toto quasi cœlo, â veris, & genuinis *Constitutionibus ecclesiasticis* aberrant, exclusa quorumvis aliorum hinc potestate, peculiaris profecto definitio illarum erit, atque hæc non incommoda

moda forte: *Constitutio pontificia est decretum, quo Romanus Antichristus, scripturae Sacrae insuper habita auctoritate, de rebus ad religionem pertinentibus, pro libidine sua, saepissime quidem lucricausa, iudicat, deernit, constituit; quamvis ex consuetudine ecclesiae, & jure sedis hoc se facere prætendat.* Nec major est circa dictionem, quam præfert frons dissertationis nostræ, alteram, difficultas: constat opinor cuivis, tincto Latinis literis vel mediocriter, ab *unus & gigno* descendere nomen *unigenitus*. Nostro sufficiat instituto, in transcurso monuisse, dictam sic esse constitutionem Clem. XI. Dissertationis nostræ materiam, a voce initiali, (k) veterum, Sacrorum imprimis scriptorum, more servato, a voculis initialibus libros suos denominantium.

(k) XXXIII. *Entrevue*, zwischen Clemente XI. und dem weltberühmten Pater Quesnel p. 1.

Occasio bullam promulgandi famosissimam huiusmodi traditur: Paschasius Quênellus, Oratorii Berulliani, quod Parisiis est, presbyter, propter egregia ingenii monumenta, orbi literario notissimus /d Dudum, & acceptissimus; Jesuitis vero, ipsique patri sanctissimo, ut a servis suis vocatur, candore suo, & prompta libertate invisus: (l) ut alia nunc taceam, Societatis Jesuiticæ odium in se implacabile, revisis & editis A. 1675. operibus Leonis M. concitavit: in eruditis quippe, quas subjunxit dissertationibus, usurpationes R. sedis liberius, quam fastus & avaritia patitur Pontificia, coarguit atque rejecit. (m) Sed neque minus bonos P. P. male habuit, quod lucrum ordini suo debitum, vir cordatissimus quandoque interceperat: (n) vehementissime autem omnium movit animos, quod inconcussa magni-

II

gnitudine animi , proscripto Janse-
nismo , formulæ doctrinæ , in semi-
nariis deinceps , collegiis , ceteris-
que studiorum domibus sequendæ &
Ao. 1684. publicatæ sese opposuerat.
(o) Concepta tali modo in Quênel-
um ira , multis exasperata est cau-
sis : Formulæ quippe , cujus modo
mentionem fecimus, subscriptione ne-
gata , Aureliam primum e domo
Parisiensi abire , & deinde patriam
exfilio mutare coactus , in Belgium
Hispanicum se contulit ; Ubi conjuncta
cum Antonio Arnaldo opera & The-
ologis anti- Jesuiticis , per totum
Belgium, numerosissimis , causam,
ut vocant , Augustinianam propu-
gnando liberrime , per totam eccle-
siam Romano-catholicam, ferali no-
tatum idea titulum Theologi Janse-
niani effugere non potuit. (p) Toto
itaque quæsitus Belgio , & tandem in
latibulo suo repertus , a Jesuitis in
triumpho ducitur , carcerique Bru-
xellis inoluditur : Unde tamen eru-
tus

tus in Hollandiam aufugit; Ubi iterum loci commoditate usus, restituta acie, causam adversus hostes admodum agendo intrepide, iram eorum ulterius provocavit. (q) His, ut putabant, læsi injuriis, occasionem ultionis, una cum pontifice, avidi expectabant Jesuitæ, quam idoneam invenerunt in Reflexionibus super N. T. moralibus, auctore Quênello lucem aspicientibus publicam; harum frequentia fere sunt primordia.

(l) *Christ. Eberh. Weism. introduct. in memorabilia Ecclesiast. Hist. S. N. T. p. m. 585.* (m) *XXXIII. Entrevuë &c. pag. 45. seq. Vit. Clem. P. II. p. 754. conf. Weisman. l. c.* (n) *Vit. Clem. l. c. p. 752. XXXIII. Entrevuë p. 44.* (o) *Lit. Quênelli ad Henr. Norisium cit. Weism. p. 586. conf. XXVIII. Entrevuë p. 47. seq. & 56. Vit. Clem. l. c. p. 755. seq.* (p) *Weism. pag. 587.* (q) *XXXIII. Entrevuë a pag. 49. ad 54. Vit. Clem. l. c. p. 756.*

756. seq. *Weism.* p. 587. seq. *Neueste Nachrichten aus dem Vatican* p. 18.

§. 4.

Verba sententiasque Christi Salvatoris in novo testamento occurrentes, ab alumnis suis in summam collectas, scholiis illustravit Quênellus: (r) natus hinc libellus, cum ministro & secretario status, Domino de Lomenie, Comiti de Brienne, qui mundo relicto, inter patres oratorii tum versabatur, admodum placuisset; eo rogante, versionem ejus Gallicam auctor suscepit (namque primitus Latine exiverat) & præfatione auxit. Hoc instituto valde delectatus Marchio de Laigue, apud eosdem degens patres, auctor Quênello fuit, ut adornandum ratione pari, continuum quatuor Evangelistarum textum assumeret. (s) Quod factum A. 1671. Hoc opus Episcopus Cabilonensis, Felix Vialardus, examinatum

natum deinceps ab eruditis , suaque munitum approbatione, non tantum in diœcesi , cui præerat , recipiendum curavit , sed Archiepiscopo etiam , tunc temporis Parisiensi, Franc. Harlæo impensè commendavit; qui & ipse, licet in auctorem, Jansenismi suspectum, propenderet minus ; librum tamen Reflexionum (hoc enim nomine insignitas voluit Quênellus observationes suas in N. T.) per integros 24. annos , omni favore prosecutus est. (t) Successor Vialardi Ludovicus Antonius de Noailles , receptum in diœcesi librum, inspexit accuratius , novamque ejus editionem, præfixo episcopali mandato , procuravit A. 1695. quam cum animadverteret inimicorum lacerari obtrectationibus , adscito in partem curarum Bossueto Meldensi Episcopo , omnibusque ad formulas usque , & voces singulas cribratis, & diligentissime excussis, laudatum sæpius librum , iterato edidit A. 1699.

1699. (u) Hæc editio accuratissima licet & nitidissima, nihilominus tamen, inclementiam experta est Bullæ Clementinæ. (x)

(r) *Weism, Introd, p. 588. XXXIII. Entrevuë p. 44.* (s) *l. c Vit. Clem. II. p. 753.* (t) *XXXIII. Entrevuë p. 45.* (u) *Vit. Cl. l. c. p. 759. seqq.* *Neueste Nachrichten &c p. 18. Weism. p. 589.* (v) *Explic. apolog. P. I. p. 20. seq. ex cit. Weism.*

§. 5.

Observo, odium personale, quo jamdiu adversus Card. Noallium Jesuitica flagrârat societas, non minus Reflexionibus obfuisse Quenellianis, quam inexpiabile illud, quo in auctorem ipsum ferebatur: Etenim commodum sibi minus & obsequentem Cardinalem haud æquis aspiciebant oculis: qui etiam magno animo inter primordia Archiepiscopatus

patus sui palam ipsis dixisset, *cupere se amicum non mancipium esse societatis.* (x) De Cardinali Carolo Fabroni, qui faber creditur, & promotor bullæ Clementinæ præcipuus, refertur, quod magno cuidam viro, valedicenti sibi, in faciem dixerit: habere se in Reflexionibus Quênelli satis materiæ ulciscendi in Card. Noallio, quæ nuper in conventu cleri Gallicani fecisset. (y) Præcipua vero offensionis causa erat, instructio Archiep. Parisiensis, edita A. 1696. palato Jesuitarum haudquaquam accommodata: (z) itaque Noallius “ de se ipso scribens: nemo inquit, “ quicquam in hoc libro (nempe Reflexionibus Quênelli) reprehensione “ dignum invenit, priusquam mandatum meum, vel si mavis, approbatio mea in fronte ejus comparuit. (a) Reflexiones certe Quênelli. non tantum Jansenistis, sed quibusdam etiam acerrimis Jansenismi hostibus, vehementer sese probabant.

babant Franc. Harlæus , Parisiensis
 Archiepiscopus , qui vel umbram
 execrabatur Janſenismi , omni gra-
 tia eas excepit , (b) Henr. de Biffy,
 Episcopus cum eſſet Tullenſis , inter
 neceſſarios paſtoribus & ſacerdotibus
 libros , ſcriptum hoc computavit,
 (c) ipſe Confeſſionarius Ludovici
 XIV. Franc. la Chaiſe , Regi aliquan-
 do interroganti, num hunc legere li-
 brum ipſi eſſet integrum , non lici-
 tum modo , ſed & bonum eſſe librum
 pronunciavit. Celeberrimus ſocie-
 tatis Jeſuiticæ Concionator Bourda-
 louë librum Reflexionum valde lau-
 datum , a multis ſub directione ſua
 conſtitutis , legi permifit; (d) ut ta-
 ceam honorificentiffimum , de tex-
 tus verſione , & ipſis Quênelli Refle-
 xionibus Doct. Pinii elogium ,
 quod in prolegomenis in ſacra Bi-
 lia , P. I. p. 222. comparet. (e) Car-
 din. Noallii , Boſſueti Meldenſis, (f)
 Urſei Lemovicenſis, Franc. Herber-
 ti Aginnenſis, Johannis Baptiſtæ Ga-
 ſto-

ston. de Noailles Cabillonensis, & Episcopi Rivenfis, ptolixissima in opus prædictum studia, lciens jam prætereo. (g) Supervacuum esset plura heic addere de maximo omnium applausu, usuque ingenti, quem ajunt pios in Gallia homines, pluribus jam annis, ex lectione N. T. Quenelliani percepisse.

(x) *Vit. Clem. P. II. p. 762. conf. Weism. p. 591. item Noviss. ex Vatic. p. 19. & XXXIII. Entrevuë pag. 62 seq. (y) Histoire du Differend. &c. p. 322. excit. Weism. conf. eundem l. proxime cit. (z) Vit. Clem. P. II. p. 762. Weism. p. 591. (a) Epist. Card. ad Aginn. p. 263. & Aginn. Episcopi ad Comittem de Pontchartrain, â p. 162. usque ad p. 241. (b) Weism. l. c. p. 588. vita Clem. P. II. p. 759, (c) Weism. l. c. p. 590. (d) Explic. apol. P. I. p. 32. seqq. confr. Epistol. Aginn. ad comitem de Pontchartrain p. 211. cit. Weism. l. c. (e) Weism. l. c. p. 589.*

§. 6.

§. 6.

PRima igitur adversus N. T. Quênelli directâ est machina, famosum illud Problema Ecclesiasticum, A. 1698. ἀνανύμωτος a Jesuitis editum, quo Card. Noallius, una cum Reflexionibus Quênelli, errorum Janse-
nii peragebatur reus. (f) Verum non pro intentione auctorum, illo quidem tempore, alea cecidit; imo! e contrario, anno eodem, in curia Parisiensi suprema, & variis præterea tribunalibus decretum est, ut injurium bono publico Problema, per carnificem publice cremaretur. (g) *14/*
Eodem tempore, supra nobis memoratus Bossuetus, Meldensis episcopus, amplissimam adornavit operis Quênelliani apologiam, sub titulo, *Justification des Reflexions sur le N. T. composée en 1699. contre le Probleme Ecclesiastique*: (h) Cui cum opposuissent alii Episcopi instructiones suas pastorales, solide eas refutavit

tavit Quênellus, edito libello, cui titulus; *Vains efforts des Jesuites contre la justification &c. où l'on examine plusieurs faits publiés par Messieurs les Evêques de Luçon & de la Rochelle, & par le Sieur Gaillande.* (i) Quinotum doctorem forbonicum, scriptum Gaillandii approbantem, acriter increpavit Cancellarius Pontchartrai-
 nius, gravemque scripsit Abbati Bignonio epistolam: (k) Et, quod palmarium heic est, Romanus Pontifex Innocentius XII. censura edita, problema, de quo diximus, damnavit; eo ipso tempore, quo Romæ librum Reflexionum ut hæreticum maxime denunciabant Jesuitæ, propositionesque in Problemate accusatas doctrinæ Augustini, Prosperi, Fulgentii, & aliorum P. P. conformes declaravit.

(f) *Vit. Clem. P. II. p. 762.* (g) *l. c. p. 763.* (h) *Vit. Clem. P. II. p. 761.* (i) *Weism. p. 595.* (k) *Weism. l. c.* (l) *Vit.*

*Vit. Clem. P. II. p. 763. conf. Weism.
p. 592. seq.*

§. 7.

Hucusque sub regimine Innocentii XII. occultis plerumque cuniculis existimationem Card. Noallii suffodere, inimici laborârant; postquam vero cathedram ascendit Petri Clemens XI. libertati ecclesiæ Gallicæ, & Archiepiscopo Parisiensi juxta infestus, (m) ad apertas contradictiones, calumnias, & hostilitates ventum est. Sopitæ aliquantisper lites, occasione scripti cujusdam, Quênello, tanquam auctori, a Jesuitis attributi, & sub titulo, Cas de Conscience, A. 1702. evulgati; quo disquirebatur, num versionem N. Testamenti Montibus editam legere liceret? recruderunt. Hoc scriptum Romæ 1703. condemnatum est; & Archiepiscopus Noallius, quia non tanto zelo, ac Papa exigebat Roma-

nus, dictam versionem N. Testamenti
supprimendam curasset, odium sibi
S. contraxit sedis. (n) Usa est in hoc
negotio, solita sibi astutia Jesuitarum
societas, non palam & suo, sed episco-
porum nomine Noallium accusando,
scil. ut justior videretur causa partis
Cardinalem impugnantis. Primus
itaque à Jesuitis subornatus, adver-
sus Reflexiones Quenellianas, vel po-
tius Archiepiscopum, insurrexit Jo-
sephus Ignatius de Foresta de Colon-
gue, Episcopus Aptensis, edita in-
structione Pastorali A. 1703. d. 15. O-
ctobris. (o) De cujus reprimenda au-
dacia admonitus ab amicis Card. No-
allius, silentium tamen habuit, spe-
rans se mansuetudine, & vi benigni
condescensus extorsurum esse arma
adversariis: quos tamen expertus est
indies impudentiores. (p) Irritata in-
terim magis magisque contra Car-
dinalem, libertatis Gallicanæ vindi-
cem, imperiosa Roma, non receptâ
simpliciter Constitutione, A. 1705.
pro-

promulgata , cui nomen : *Vinea Domini Sabaoth* , nullam non quæfivit occasionem , de Archiepiscopo sibi exoso ultionis fumendæ. (q) Quam ob rem , submissum est in Galliam A. 1708. breve Pontificis , N. Testamentum Quênelli hæreticum , Jansenisticum , & periculosum declarans, rejiciens, damnans. Quod ipsum licet, contra nitente Cardinali, admis- sum non sit; (r) cognita tamen , de Reflexionibus Quenelli , curiæ Romanæ sententia , audaciores & insolentiores facti sunt adversarii , ex quibus duo novi in arenam profili- unt gladiatores , Lucionensis & Rupellenfis, ac paulo post, Vapincensis quoque, Episcopi. Totam hi Pro- blematis ecclesiastici , a Rom. Pon- tifice ipso , & in curia Parisiensi su- prema ad rogam condempnati , (s) editis instructionibus pastoralibus, audacter renovabant tragœdiam. (t) Quin etiam, eo usque, progressi sunt impudentiæ , ut in apertam Card.

contumeliam, per nepotes suos, in seminario S. Sulpitii viventes, in urbe Parisiensi, & ad ipsam Palatii Archiepiscopalis portam, numerosa affixerint hostilium chartarum exemplaria. Atrocissima hac injuria, mitis antea Cardinalis vehementer commotus, nepotes dictorum Antistitum seminario Sulpitiano ejecit, (u) censuras eorum, per prælectum in tota urbe Parisiensi, ex suggestu mandatum episcopale abolevit, & annihilavit, (v) Jesuitas plusquam 20. concionandi & confessiones audiendi munere privavit, indignationem Regis, per Tellierium, ejusdem farinae hominem, in se concitatum, maximo sustinuit animo: quid, quod ne intercedente quidem rege, exorari se passus est, ut ademtam Jesuitis concionandi confessionandique (ut loquantur) facultatem restitueret. (x)

(m) *Vit. Clem. P. II. p. 779. & Weism. p. 658.* (n) *Vit. Clem. P. II, p. 764.*
 XXXIV.

XXXIV. *Entrevue* p. 116. (o) *Weism.*
 p. 596. (p) *Weism.* l. c. p. seq. (q)
Vit. Clem. p. 766. seq. (r) l. c.
 p. 768. (s) *Rev. Diss.* n. p. 29. c.
 31. cum seq. (t) *Weism.* p. 597. (u)
Vit. Clem. l. c. p. 769. (v) *Weism.* p.
 598. (x) *Vit. Clem.* l. c. p. 773.

§. 8.

Attonitos tanta severitate Cardi-
 nalis Jesuitas & Antistites, ad spem
 melioris fortunæ exhortatus est Telli-
 erius, (y) Regi Galliarum, ut supra
 innuimus, a sacris confessionibus su-
 premus, (z) cui ob magnam, qua a-
 pud Regem valebat, auctoritatem &
 gratiam, certa affulgebat spes, eun-
 dem haud difficulter in Jesuitarum
 partes pertrahi posse: Scribitur itaque
 ad Regem, dictamine hujus & consilio,
 contra Card. Noallium, epistola a-
 trox admodum, & insultatoria: (a)
 ceterum, quæ virulentiâ suâ, ma-
 gnâ promeruit apud cordatos o-

mnes invidiam. (b) Docent nos scrip-
 tores fide digni nominatum Tellie-
 rum Jesuitam , abominanda fraude ,
 formulam quandam literarum, contra
 Card. Noallium ad Regem mittenda-
 rum, concepisse : Hæc communi-
 canda fuerat passim cum Episcopis
 sibi devotis , ut manum suam & si-
 gillum subjungerent, adque Tellieri-
 um remitterent regi traditurum, qui
 egregiam Episcoporum Galliaë contra
 Cardinalis Noallii actiones uniformi-
 tatem & consensum inde perspiceret
 scilicet ! Verum singulari munere
 fati, non sine maxima Episcoporum,
 & Tellierii ignominia, detectum est
 artificium. (c) Sed in viam ; præsen-
 ferant jam Episcopi quidam cordati-
 ores , non levioris momenti rem a-
 gi , sed libertates periclitari Gallica-
 nas , Archiepiscopo igitur Parisiensi
 auxiliares porrigendas censuerunt
 manus. Gravem scripsit, ad Epi-
 scopum Vapincensem epistolam Ar-
 chiepiscopus Ebrodunensis , quâ te-
 me-

meritatem ejus, doctrinæ Augustini-
 anæ sese opponentis, vehementer
 reprehendit: (d) Cui accedit mo-
 mentosissima Aginnensis Episcopi,
 ad Lucionensem & Rupellensem, u-
 na cum commentario apologetico,
 Serenissimo Delphino, à Laudunensi
 Lingonensique Episcopis, exhibito.
 (e) Sed non multum proficiebant;
 Inclinans enim in partem adversari-
 am Rex ipse à Jesuita Tellierio per-
 suasus, dicta factaque, gratissimi sibi
 antea Archiepiscopi Noallii male in-
 terpretatur, durissimas ipsi conditi-
 ones præscribit, datum pro N. Te-
 stamento Quênelli privilegium retra-
 ctat, totamque tandem causam
 ad curiam transfert Romanam. (s)
 Haud prætermiserim hac occasione,
 compositionem causæ a Serenissimo
 Delphino, per commissarios politi-
 cos, & ecclesiasticos tentatam, sed
 successu minus felici; (g) neque Ro-
 ma, neque Card. Noallio, arbitrio
 ejus tuto arquiescente, sententiam su-
 am,

am, in commentario quodam, ante obitum suum Delphinus perscripserat, cui titulus; *Memoire de Monseigneur le Dauphin pour N. S. Pere le Pape*. quam *Compendio virtutum Delphini*, Jesuita Martineau inseruit pag. 69, (h)

(y) *Vit. Clem. P. II. p. 768. & 770* (z) *vid. preced. §.* (a) *Weism. p. 599.* (b) *ibid & p. seq.* (c) *Vit. Clem. l. c. p. 770. seq. Weism. p. 601. seq.* (d) *Weism. p. 600.* (e) *Vit. Clem. P. II. p. 774.* (f) *vid. l. c.* (g) *Weism. p. 603.*

§. 9.

OMnibus jam ad feriendum Romæ dispositis, examinatis in plurimis congregationibus, Quênelli in N. T. Reflexionibus, & tandem condemnatis, post exactos menses, sexto Idus Sept. An. 1713., celebrem illam peperit Romanus Pontifex, Clem. XI.

XI. (h) Constitutionem Unigenitus, toti scandalosam orbi, (i) libertati ecclesiae Gallicanae injuriam, existimationi suae perniciosam, scaturiginem altercationum pestilentissimam, Iliada turbarum fecundissimam, & denique, Pontificiae epitaphium infallibilitatis. Generatim N. T. Quênelli Gallicum, cum Reflexionibus in versus singulos moralibus, ut Jansenianas, Lutheranas & Calvinianas; In specie autem excerptas inde propositiones 101. tanquam falsas, captiosas, male sonantes, piarum aurium offensivas, scandalosas, perniciosas, temerarias, ecclesiae, & ejus praxi injuriosas, neque in ecclesiam solum, sed etiam in potestates seculi contumeliosas, seditiosas, impias, blasphemias, suspectas de Hæresi, ac hæresin ipsam sapientes, nec non hæreticis & hæresibus, ac etiam schismati faventes, erroneas, hæresi proximas, pluries damnatas, demum etiam

“ iam hæreticas , variasque hærefes,
 “ & potissimum illas , quæ in famosis
 “ Jansenii Propositionibus, & quidem
 “ in eo sensu , in quo hæ damnatæ fu-
 “ erunt, acceptis, continentur, ma-
 “ nifeste innovantes, respective, hac
 “ constitutione perpetuo valitura de-
 “ clarat, damnat & reprobat P.R. quem-
 admodum ipsius bullæ clauſula sonat.
 Conveniant ne singulis propofiti-
 onibus , censuræ tam graves ,
 nostri non est instituti disquirere,
 obiter dixisse sufficiat , librum ,
 gratiam Christi , lectionem scri-
 pturæ , corruptionem naturæ to-
 talem , contra principia Theologiæ I-
 talicæ serio inculcantem , ab ipsa sta-
 tim natiuitate, sudem Jesuitis & Patri
 beatissimo (si Deo placet) in oculis
 fuisse; qui & acrioribus, quibus inibi
 Theologia eorum, & Ethica pungeba-
 tur laxior, aculeis offensi, ad abolen-
 dum illum , omnem moverunt lapi-
 dem. (k) Quicquid sit , bulla Pontifi-
 cia apologiam præstitit consummatissi-
 mam

mam, libello ignominiosissimo, ab Innocentio XII. supremæ curiæ Parisiensi condemnato. (1) Egregium scilicet spiritus. indicium quem in scrinio pe-
 ctoris servant successores Petri. Ipse Quênellus, affictos propositionibus suis
 sensus perversos, & alienos conqueritur. Certum etiam est, quosdam
 Cardinales promulgationem Bullæ omni studio impedire voluisse. Card.
 Ferrarius, qui inter examinatores fuit, damnari S. Thomam questus est.
 Cassinus pedibus advolutus pontificis, promulgationem ejus deprecatus
 est. Denique, non nisi 4. tantum Cardinalium subscriptione confirmata
 est, quorum Fabronus pridem C. Noallio inimicus, Albanns nepos
 Pontificis, Ottobonus specialis coronæ Gallicæ cliens, Tolomeus Jesuita e-
 rat. Atque sic impletum est spiritus Jesuitici, totius tragœdiæ hujus dire-
 ctoris, præsagium, quod, proscriptis Quênelli Reflexionibus, victoriam
 promiserat societati.

(b) *Vid. exempl. Bullæ in Vit. Clem. P. II. p. 783. seqq.* (i) *Vit. Clem. P. II. p. 780.* (k) *Weism. p. 607.* (l) *Vid. Weism. l. c.*

§. 10.

Submissa in Galliam Constitutio maximos, per totum regnum, motus excitavit. Collidi inter se invicem cœperunt, Romanæ sedis ambitio, Majestas & auctoritas regia, jura regni, veteres ecclesiæ Gallicanæ libertates, & denique chara bonis omnibus Quênnelli existimatio: Eo jam pedem, publicatâ temerè bullâ, Romanus promoverat Pontifex, unde sine summo dedecore, nisi recepta a Gallis Constitutione, retrahere illum non poterat; recepta autem, jugum lubire Romanum ecclesiæ cogeatur Gallicana: Regem vel tacite angebat, Jesuitarum instinctu (quorum in aula ejus nimia erat potentia) de receptione Bullæ simpli-

plici suam interposuisse fidem, quod quo præstaret minus, plurima obieiebantur impedimenta. Restabat adhuc curia Parisiensis suprema, Sorbona & clerus Gallicanus, sine quorum suffragiis, parum in hoc negotio agi posse, quam certissimum erat. (m) Deliberari itaque cœptum est, de modo receptionis; qua occasione, pars cum Tellierio, mittendam esse in provincias bullam, & à singulis Episcopis separatim acceptandam: pars cum Episcopo Meldensi, tractandam prius synodaliter quæstionem hancce contendebant: (n) approbata igitur posteriore sententia, convocantur antistites forte fortuna Parisiis tum degentes, negotia sua, ut videri volebant, curatuti; cum alioqui mos sit, ad res tanti momenti tractandas, Episcopos ex clero delectos evocare. (o) At hi statim in plures divisi sunt factiones: receptionem aliis simplicem, limitatam volentibus aliis, depositis simul in archi-

34

chivis diœcesim , explicationibus secretis; aliis denique petendas Papæ Romani explicationes censentibus. (p) Plura hæc sententiarum divorta , in duo tandem defierunt Cardinalium, Rohanæi videl. & Noallii , quorum ille receptionem bullæ papalis simplicem urgebat; dubia hic omnia ac difficultates pontifici exponenda, & ab ipso ulteriorem constitutionis suæ explicationem petendam & expectandam decrevit. (q) Cum autem Card. Rohanæus , omnia pro lubitu ageret atque decideret , indignatus Noallius , quippe Præses congregationis nomine tantum tenus, conculcata auctoritate sua, congregationi se subducere statuit, datis ad Regem literis d. 15. Jan. 1714. in quibus rationem absentia suæ insinuavit ; postmodum tamen , voluntate Regis cognita, præsentem se stitit. (r) Missum erat ad præsules , à congregationis statim initio, decretum regium, quo bullam jubebantur simpliciter rec-

ci-

cipere, deque mediis, quibus fieri
 id posset optime, in singulis regni
 Diœcesibus, strenue providere.
 Opus sane arduum fluctuantibus in-
 ter gratiam aulæ, & conscientiam a-
 nimis, imo Heruleum imponebatur:
 quippe, malam per se constitutio-
 nem, commentariis multo futuris
 deterioribus, bonam facere & pro-
 nuntiare oportuit: Damnandæ erant
 sanæ formulæ, e. S. Scriptura & eccle-
 siæ Patribus petitæ, non læsa a-
 pertè illarum sententia; configendi
 obelo, in Papæ gratiam ita jubentis,
 Quênellianarum Propositionum sen-
 sus, vel maxime sacris literis con-
 formes: cui obtinendo fini, subsidium
 fiduciamque præcipuam antistites ad-
 versarii ponebant in verbis Quenelli
 detorquendis corrumpendisque, &
 cœca populi sui obedientia, facile fi-
 bi fidem habituri, neque amplius de
 Reflexionum libro quidquam lecturi,
 nisi quod in Constitutione exstaret
 Pontificia, Omnes consultatio-

nes suas , summamque negotii adeo habuerunt occultè , ut ne minimum quidem horum Archiepiscopus Cardinalis , cujus hæc scire plurimum intererat , subolfacere potuerit ; adhibito interim consiliis secretioribus Tellierio , cui singula in congregatione acta diligentissime referebat Card. Rohanæus : Ipse Quênellus , cujus causa agebatur , ne auditus quidem est ; ut , cuivis juste rem æstimanti , convenisse præsules , non ad examinandum , sed damnandum Quênelli librum liqueat. Urgente itaque , ex mandato Papæ nuntio sedis apostolicæ Bentivoglio quotidie , de recipienda Constitutione ; quanta possunt festinatione sententias & judicia sua / pro bulla papali , in Quênellum perversa , & veritati adversa , instructioni pastoralis 40. episcoporum interuerunt. Perducto ad finem commentario tam egregio , de hoc labore coram congregatione , retulit Card.

Card. Rohanæus, quo factò, magna pars Præfulum, constitutioni antehac repugnantium, sententiam mutavere pristinam, constitutionemque statuere recipiendam. Ad hæc multos episcoporum, artibus & astutia sua circumventos, in suas traxerunt partes Rohanæus, & Bisliius episcopus Meldensis; minis alios, alios blanditiis & pollicitationibus permovendo; &, quod tantis nominibus minime dignum erat, denis ac denis ad se vocatis, splendidoque exceptis epulo, sententiam extorquendo magis, quam rogando.

(m) *Weism.* p. 609. (n) *Weism.* l. c. (o) l. 3. (p) *Weism.* p. 610. (q) *Vit. Clem.* P. III. p. 8. & *Weism.* p. 612. (r) *Vit. Clem.* P. III. p. 6. seq.

UT omnibus, quæ in comitiis cleri conclusa essent, auctoritas conciliaretur major, petita sunt à Rege literæ patentes ad publicationem bullæ in toto regno; quibus impetratis, evulgatur instructio 40. Episcoporum Pastoralis, & Epistola circularis Synodali, cujus sævitia Bullæ Romanæ anathemata non æquabat tantum, sed etiam superabat, (t) Ut mirum sit, cum per tota comitia blanditiis & officiis indulserint Præsules, tanta heic usus fuisse acrimonia; (u) quare non immerito suspicabantur multi, usum esse Romanæ in consignanda instructione prædicta Jesuitarum ministerio, (v) infestissimorum Card. Noallii inimicorum. Rex Gallia, qui omnibus modis promotam voluit constitutionem, post finita cleri comitia, mandatum suum d. 15. Febr. expedivit, quo jubebatur Parlamentum Parisien-

ense, quod Prodrumum Constitutio-
 nis damnaverat pridem, bullam pa-
 palem in acta referre, quod & fa-
 ctum est; magno tamen numero eo-
 rum, quibus hæc displicebant consi-
 lia, ex senatu se subducente. (x) Ad
 Sorbonam deinde ventum est, pluri-
 morum Theologiæ Doctorum collegio
 celeberrimam, quam omni ratione,
 in partes suas trahere, acceptantes
 laborabant, parti, cui accessisset, ma-
 ximum utique pondus addituram.
 Prælectis a syndico, coram frequentis-
 simo Doctorum conventu, de recipi-
 enda Constitutione, literis Regiis,
 varia excipiebantur suffragia, rece-
 ptioni aliis, ad exemplum Cleri, &
 Parlamenti Parisiensis faventibus;
 in propositiones damnatas, & num-
 satis ad id causæ fuisset, inquirentibus
 aliis? aliis denique explicationes Pon-
 tificis, exemplo Card. Noallii, ur-
 gentibus. (y) In pluribus autem con-
 gregationibus, alio atque alio die ha-
 bitis, armata potentia aulæ, syndici

astutia, ad approbandam Bullæ acceptionem, alios pellexit, alios coëgit: & quanquam plurimi contra eam protestati sunt publice, suffragia nihilominus collecta sic disposuit syndicus, ut exceptis paucis, acceptata videretur à facultate Constitutio. (z) Contra Bullam Romanam, & instructionem 40. Prætulit Pastoralem, Regia & pontificia auctoritate suffultam, ut de astu Jesuitarum nihil jam dicam, cum Episcopis 8. sociis publice protestatus est Cardinalis Noallius, (a) pro veritate aliquid & conscientia, etiam cum periculo audentum ratus: Epistolæ exstant Episcoporum dissentientium, & scripta maximi ponderis alia, quibus rationes dissensus sui, manifestas adducunt & validas; omni tamen Regi, & sedi Pontificiæ honore servato. Hujusmodi sunt binæ ad Regem Cardinalis literæ, & 9. Præfatum ad Pontificem de d. 5. Febr. A. 1714. Pastoralis epistola C. Noallii, instructio ejus-

ejusdem Pastoralis, & altera Mirapicensis Episcopi, Petri de la Broue, & Epistola Pastoralis Gastonii Joh. Baptistæ Ludov. de Noailles, Episcopi Cabillonensis: (b) quæ omnes in eo fere occupantur, ut, vel attributas indefinite propositionibus damnatis, in constitutione Romana qualificationes, non omnibus competere; vel imminetia per acceptationem juribus regni, & libertatis ecclesiæ pericula; vel scandala, ex variis variorum commentationibus certissima; vel Instructionis Pastoralis insufficientiam; vel denique commentariorum ipsius Romani pontificis, necessitatem demonstrent inevitabilem. Interdixerat autem C. Noallius, in epilogo epistolæ suæ Pastoralis, Capitulis omnibus, Abbatiis, communitatibus ecclesiasticis & secularibus, cujuscunque essent gradus & ordinis, sub pœna excommunicationis, ipso facto incurrendæ, facultatem, ullas functiones, vel actus jurisdicti-

“onis circa dictam Constitutionem
 “exercendi, vel eam recipiendi, in-
 “dependenter ab auctoritate sibi a
 “Deo concredita, atque in præjudi-
 “cium subordinationis, per Hierar-
 “chiam ecclesiasticam constitutæ. (c)
 Hinc sollicitante ad acceptationem
 Bullæ Curatos Parisienses Card. Ro-
 hanæo, ex illis surrexerunt 17, o-
 mnes Theologiæ DD. atque adversus
 eam protestati sunt intrepidè, ne la-
 tum quidem unguem, à clausula No-
 alliana se recessuros, candide signifi-
 cantes. (d) Facultas Theologica Pa-
 rifiens, intellectis postea syndici frau-
 dibus, quibus circumventa, rece-
 ptioni annuerat quodammodo, non
 tantummodo acceptationem retra-
 ctat, sed & decretum Facultatis su-
 per hoc negotio expungendum cen-
 set, fato tamen minus felici, multis
 Doctoribus propterea munere exutis,
 relegatisque. Irritatus protestatio-
 nibus hilce Pontifex, scripto ad Re-
 gem Galliaë brevi d. 8. Maji, ctudeli-
 ta-

tatem ipsi adversus quosvis non acceptantes immanitatemque Inspirat. (e)

(s) *Weism.* p. 618. (t) *l. c.* p. 620. (u) *ibid.* p. 619. (v) *l. c.* (x) *Vit. Clem.* P. III. p. 14. *confr. Weism.* p. 632. (y) *Vit. Clem.* P. III. p. 17. *seqq. Weism.* â p. 633. *usque ad p. 638.* (z) *Protestationis formula leg. in Processu verbali* p. 195. *cit. Weism.* p. 616. *Vit. Clem.* P. III. p. 11. (a) *Epistolas & Instructiones episcoporum Pastorales, breviter exhibet Weism.* â p. 623: *usque ad p. 632. Vit. Clem. Auctor* P. III. p. 15. & *alibi* (b) *Weism.* p. 623. (c) *l. c.* p. 623. (d) *l. c.* *Weism.* u. 638. (e) *Vit. Clem.* P. III. p. 26. *seq.*

§. 12.

SEd quo acriores ingruebant undique persecutiones, veritatis causam & libertatis eo agebant animosius, cum Cardin. Noallio dissentientes /e

tes episcopi: (f) Haud veritus est, in tanto rerum turbine, Episcopus Montispeffulanus, literas Regi scribere, quibus Constitutioni simpliciter renunciat. (s) His motus, suasu quorundam Cardinalium, consilium convocandi, ad finiendas controversias, concilii nationalis Rex Galliae cepit, Ameloto, ad hunc finem, cum mandatis Romam misso. (g) Ceterum, habendo concilio, cum, evulgato in Galliis scripto anonymo, multae difficultates objicerentur; (h) neque satis propositum istud Romano sese probaret pontifici, (i) ultima quæque experiri constituit: Itaque Molestiarum pertæsus, simul ac sedi velificaturus Apostolicæ, instante Papa, & stimulantibus cum Tellierio Jesuitis, diploma parat Regium, de acceptanda universaliter Constitutione, & perfecte in Galliam introducenda, in acta curiæ Parisiensis supremæ, se præsentente inferendum, & confirmandum; nisi Deus laboranti, & jam jam op-

opprimendæ veritati, maxime neces-
sariam, memorabili admodum tem-
pore, opem tulisset, toto apparatu
illo, morte Regis opportuna, poten-
ter disturbato, discusso & profligato.

(k) Sunt tamen, qui non dubitant,
constitutum in agone mortis Regem,
in Card. Noallium & ipsam causam,
mitiorem atque antea, mentem in-
duisse; quod quidem, quo innotesce-
ret Archiepiscopo minus, inimicorum
obstitit astutia.

(f) *Vit. Clem. P. III. p. 36.* (g) *l. c.*
p. 38. & 131. (b) *l. c. p. 144. conf. Me-*
moires & Reflexions sur la Constituti-
on Unigenitus de Clement. XI. cit. à p.
86. usque ad p. 101. (i) *Weism. p.*
646. (k) *Vit. Clem. P. III. p. 155. seqq.*

§. 13.

Fata celeberrimæ Constitutionis;
vivo adhuc Ludovico XIV. pau-
cissimis tetigimus; immutatam post
obi-

obitum ejus , (l) totam scenæ faciem
 videamus. Etenim cessaverunt tem-
 pora Tellieriana: non in aulam modo
 Proregis, Ducis Serenissimi Aurelia-
 nensis, sed intimam admissus amicitia-
 am Card. Noallius: dejectus & detrusus
 fastigio suo Tellierius: Marchio A-
 rembergius 70. annorum senex, post
 captivitatem undecennem, ad quam
 propter navatam olim liberando ex
 carcere Bruxellensi Quênelloo peram,
 damnatus erat, dimittitur: (m) Epi-
 scopis dissentientibus in suas Diœceses
 relegatis, & redeundi, & sentiendi
 pro conscientia dictamine, liberias re-
 stituitur, omnibus Ludov. XIV. de-
 cretis, ultro quasi concidentibus.
 Liberiore recepto spiritu Sorbona,
 Doctores eligit XII, quos pro impe-
 tranda inquirendi in decretum Facul-
 tatis de 5. Martii A. 1714. copia, ad Se-
 renissimum Regentem mitteret: (u)
 cui petitioni cum annuisset princeps,
 unanimi consensu, exterminandum
 illud exactis censent: (o) quippe quod
 syn-

syndici irreperat fraudibus; Instru-
 ctionem 40. Episcoporum pastorem
 pari ratione improbant, atque rejici-
 unt; opposcentes sese conclusioni huic
 doctores aliquot Facultate excludunt,
 quos etiam ad Parlamentum appellan-
 tes fortuna haud mitior excepit: (p)
 Sorbonam secuta Nannetensis univer-
 sitas atque Rhemenfis, non tantum fa-
 ctam vivente Lud. XIV. acceptatio-
 nem retractant, sed bulla in super con-
 demnata, librum Reflectionum ap-
 probant. (q) His sese adjunxerunt E-
 piscopi complures, capitula &
 de clero numerus ingens, Cu-
 rali Parisienses, cum Domini-
 canis, & Benedictinis plurimis
 (r) Canonici s. Genevievæ, Præmon-
 stratenfes, Foliantini, Carmelitæ
 discalcenti, Patres Oratorii, & Doctri-
 næ Christianæ dictæ, tam Parisiis,
 quam aliis locis, Rhemenfis capituli
 Præses, cum sacerdotibus urbicis
 & ruralibus plurimis. (s) Sed
 omnes recensere, ipsa nos vetat
 co-

copia. Quin & Parlamenta ipsa regni huic causæ non obscure favebant. Non quieverunt interea temporis Jesuitæ, & addicti Romanæ Curia Præfules: Illi, præter alia, clandestinam cum militibus conspirationem fovebant, sperantes, illorum se suffragiis, magnum parti suæ robur conciliaturos; Ceterum molimina eorum detecta, & auctoritate Serenissimi Regentis suppressa sunt. (s) Episcopus autem Toulonensis & alii, mandatis editis, juventuti, in facultatibus non acceptantibus, Theologica tractare studia, interdicebant, (t) dissentientes insectabantur calumniis, ipsaque regni jura impudenter impetebant; verum haud impune, mandatis illorum, aliis per summa regni tribunalia suppressis, damnatis ad rogam aliis, (u) habitoprius in facultate Theologica Parisiensi, exacto illorum & accurato examine. (v) Has inter turbas, Regens Gallia Serenissimus, modis omnibus paci, & animorum con-

jun-

junctioni consulere , repugnantibus
 Constitutioni Episcopis , gravamina
 sua in summam conferrent , præci-
 pere, (x) corpus doctrinæ , ut in-
 strumentum futuræ aliquando unio-
 nis, Facultati Theologicæ elaboran-
 dum commendare. (y) Chevalieri-
 um cum Instructionibus Romam mit-
 tere, (z) Clerum Galliæ vice plus
 simplici congregare, (a) Roma inte-
 rim , ad felicem tanti negotii succes-
 sum, nihil præter tricas , & inutiles
 conferente distinctiones ; cujusmodi
 illa est, qua inter formale Constituti-
 onis & Materiale, seu inter acceptati-
 onem illius & dogmata , frustra di-
 stinguebat: (b) Quibus ad eludendam
 Gallorum prudentiam minus suffici-
 entibus , minis agere , brevia sub-
 mittere, in his Regentem ad promo-
 tionem bullæ omnimodam follerter
 hortari , Archiepiscopo ablationem
 Romanæ purpuræ insolenter minari ;
 cunctis a se dissentientibus, nisi intra
 decursum 50. dierum , ad mentem re-
 D dis-

diffent faniores, fulmina' proponere, (c) Candidatis beneficiorum ecclesiasticorum confirmationem muneris, usque dum recepta esset Constitutio, denegare, (d) Sorbonam officio docendi privare instituit. (e) Quæ tamen ex sententia Papæ haud successerunt, vel decernente, ut Papæ remitterentur, vel irrita declarante Serenissimo Regente brevia Romana, fastu & ambitione intolerabilia, & prohibentibus regni Parliamentis brevium apostolicorum in Gallia publicationem. (f)

- (l) *Vit. Clem. P. III. p. 161. seq. (m) Weism. p. 650. (n) Weism. 637. (o) Weism. p. 259. Vit. Clem. P. III. p. 271. (p) l. c. p. 293. & 295. (q) Weism. p. 659. seq. (r) l. c. p. 660. seq. (s) Vit. Clem. P. III. p. 350. (s) l. c. p. 339. seqq. (t) l. c. p. 304. seq. (u) l. c. 301. 317. seq. & 687. (v) l. c. p. 298. & alibi, (x) l. c. p. 300. (y) l. c. p. 305. (z) ibid. p. 309. (a) Weism. p. 663. (b) Vit. Clem. l. c. p. 308. (c) l. c. p. 341. (d) Weism.*

51

*Weism. p. 664. seq. (e) Vit. Clem. P.
III. p. 376. (f) Ibid.*

§. 14.

His ipsis, quibus, ad moderatiora
flecti consilia oportuerat Pontifi-
cem, ad urgendam receptionem bul-
læ simplicem, incenditur magis:
Romæ enim, ex decreto Collegii in-
quisitionis, scripta illorum, qui acce-
ptationes suas retractarant d. 3 Mart.
A. 1717. comburi iussit. (g) In Gallia
circa idem tempus, celeberrimum
prodiit IV. episcoporum Appellationis
instrumentum, ad Concilium univer-
sale rem totam deferentium. (h) His
a Rege in diœceses suas relegatis li-
cet, non dubitarunt tamen, præter
Sorbonam, aliosque clericos Parisien-
ses, plures sese adjungere præfules,
ut Verdunensis, Apamiensis, Siftari-
censis, Augustodunensis, Blesensis,
Catalaunensis, Aginnensis, Condo-
mienfis, Lactoracensis, Engolismen-
sis:

sis: quibus adde universitates Rhe-
 mensem, Nannetensem, Pictavien-
 sem & numerosum secundi ordinis
 clerum, non obstantibus mandatis E-
 piscoporum contrariis. (i) Archie-
 piscopus Parisiensis, post crebra cum
 C. Rohanæ colloquia, non alienum
 a reconciliatione animum hucusque
 gerens, (k) à Doctoribus Sorbonicis
 persuasus, (l) Sententiam suam
 mutat, gratiaque Pontificis, vel odio
 insuper habitis, literas ad eum dedit,
 spiritus heroici plenissimas (.m) Quê-
 nellus interea, transmissio in Galliam,
 eodem tempore, instrumento appel-
 lationis momentosissimo, ad ecclesiam
 universalem, a perfida Romanorum
 curia, causam suam transfert. (n)
 Pergebant in consignando corpore do-
 ctrinæ Doctores Sorbonici, cujus ab-
 solutam partem I. d. 3. Septembris 1717.
 Serenissimo Regenti Facultas prædi-
 cta tradidit, una cum indice censura-
 rum omnium adversus prætensiones
 aulæ Romanæ regno Gallicano injuri-
 osas

ofas & noxias, in congregationibus
 Sorbonæ factarum. (o) Pars interim
 adversa, vi pariter & dolis, pro Con-
 stitutione, nisu omni contendere: Je-
 suitæ inprimis, qui conquista unde-
 cunque pro constitutione, scripta Pa-
 risiis spargenda curarunt, majorem
 communi causæ favorem, diffemi-
 natis hujuscemodi plurimis, lucra-
 turi: stantes à partibus Pontificis Epi-
 scopi Clerum inferioris ordinis, &
 appellantes monachos, omni quo
 poterant modo, affligerunt, ab officiis
 quosdam excludendo, (p) alios co-
 gendo ad Constitutionem simpliciter
 acceptandam; quin & consilium ce-
 perunt, de quibusvis non acceptanti-
 bus excommunicandis; his e contra-
 rio, adversus anathemata illorum, fa-
 ctis appellationibus satis sese munitos
 existimantibus. (q) Ex altera parte
 Card. Noallius par referebat pari, Je-
 suitas à concionandi munere, & con-
 fessiones excipiendi suspendendo.
 Sic irritati utrinque, & nihil, præter
 D 3 odi-

odia & internecionem spirantes animi, cum tantum effunderent libellorum imbrem, ut examinandis illis vix Academiae, condemnandis Parliamentis, (r) & comburendis sufficerent carnifices, studiosissimus concordiae Regens Serenissimus, ferales extinguere flammis parat, edicto publico, utrique parti silentium inponendo; (s) refutationem appellationis 4. Episcoporum, ab acceptantibus adornatam sibi oblatam, cum scriptis aliis per plurimos, repudiando; (t) distentientes invicem praesules ad unionem exhortando, (u) & corpus doctrinae Romam mittendo. (v)

(g) *Vit. Clem. P. Ill. p. 503.* (h) *Wcism. p. 666. Vit. Cl. l. c. p. 504.* (i) *Vit. Clem. l. c. p. 514. seq.* (k) *l. c. p. 379. & 498.* (l) *Vit. Clem. l. c. p. 500. seq.* (m) *ibid. p. 518.* (n) *l. c. p. 526. seq.* (o) *l. c.* (p) *l. c. p. 533.* (q) *l. e. p. 534.* (r) *ibid. p. 529.* (s) *l. c. p. seq.* (t) *ibid. p. 521.* (u) *l. c.* (v) *ibid. p. 532.*

Non potuit tamen induci pontifex, ut factum suum & perviciam amicabili postponeret reconciliationi, sed conceptæ semel sententiæ, de acceptatione Constitutionis simplici firmiter inhærens, transmissum Parisiis corpus doctrinæ repudiavit. (x) Et primum quidem A. 1718. contra appellationem 4. Episcoporum rigidum publicatur Inquisitionis decretum : (y) mox coronidis loco abominabilem vidit Gallia Bullam separationis, qua Pater inclemens quosvis non acceptantes, prorsus a se alienos & degeneres filios pronuntiavit; (z) uti nec erubuerat, edictum Principis Regentis crudioribus impetere unguiculis, scriptis ad ipsum literis procacissimis, indictum ab ipso silentium improbens atque rejiciens, ^{neque} (a) haud perplexe declarans, humana divinaque omnia, longe infra celsissimum infallibilitatis suæ thronum collocata se velle.

Tempus erat ut armis aulae Romanae fortissimis validiora Gallorum opponerentur, quod & factum, expectatissima prodeunte & luculentissima permissu Regentis d. 3. Octobris 1718. Archiepiscopi Parisiensis *Appellatione*, una cum *mandato & Instructions ejusdem Pastoralis*. (b) Huic sociam se jungit facultas Parisiensis Theologica, quæ post examinata Pontificis brevia, appellationem suam d. 22. Octobris, in lucem emittit, (c) fausto utique fide: auxit quippe appellantium numerum Tornacensis Episcopi, de la Salle, cum Diocesanis 30, (d) Gratianopolensis, Engolismensis, & aliorum; (e) nec non Doctorum aliquot & Baccalaureorum ad partes Noallianas insignis accessio. (f) Du Pinus celeberrimus Sorbonicus datam bullæ approbationem retractat; clerus item inferior numerosissimus, etiam ex Meldensi Diocesi, cui Bissius præerat, Constitutionis propugnator acerrimus. (g) Prodiit etiam hoc tem-

tempore novus appellationis actus 4. Episcoporum , adversus decretum inquisitionis , quo damnata pridem erat appellatio illorum. Sed nec quieverunt ad hæc omnia Constitutionarii , inter quos eminet Franciscus Maillius Rhemenfis Archiepiscopus, Romanæ sedis propugnator indefessus , qui literis ad Regem scriptis , contra injunctum edicto ipsius silentium audacter exposulavit , (h) & aliis ad Archiep. & Episcopos missis , ad tuendam rigide Constitutionem summo eos studio exhortatur : (i) Archiepiscopus Rothomagensis , ut ceteros nuncta ceam, edito pastoralis mandato , excommunicationis fulmine ferit appellantes. (k) Equidem videre mihi videor turrem in Gallia Babelicam , odio flagrante internecivo , & diviso in factiones plures regni Clero , quarum tres exstiterunt insigniores ; appellantium una , inter quos agmen duxit Card. Noallius ; tolerantium altera ,

D 5 qui

qui neque dissentientes excommuni-
cabant, neque Constitutionem, ut
regulam acceptabant fidei, neque ad
concilium appellabant generale, quos
inter Narbonensis eminet Episcopus;
Excommunicantium denique tertia,
quorum primarii fuerunt Card. Bis-
sius & Episcopus Rhemenfis. (l)
Status Ecclesiæ Gallicanæ turbatis-
simus rigore aggravatur pontificis,
de quo nihil omnino remisit, sed
contra audentius ire præsumens, in-
structionem C. Noallii Pastoralem,
per decretum Inquisitionis foribus
Basilicæ S. Petri affixum, schismati-
cam declarat atque hæreticam: (m)
Consilium de vibrandis adversus ap-
pellantes cunctos anathematum ful-
minibus capit, gravissimumque per
Patrem Dominicanorum Generalem,
adversus omnes sedi Apostolicæ non
obsequentes, proccssum institui curat.
Omnibus autem & Papæ, & addicto-
rum ei Præsulum conatibus sese op-
posuerunt fortissime Parlamenta Gal-
li-

licana. Memorabilis est Severissima Generalis Ptocuratoris censura, qua decretum inquisitionis, cujus supra meminimus, in curia Parisiensi suprema notavit & coarguit. (n) Nec alia fors fuit Mandati Pastoralis Archiepiscopi Rothomagensis, (o) literarum ad Regentem Serenissimum Archiepiscopi Rhemenfis, (p) literarum ejusdem circularium, (q) Bullæ pontificis edicto Regentis oppositæ, literarum Pastoralis officii Rhemenfis, Literarum ad Regem Svesfionensis Episcopi. (r) Longum foret scriptorum omnium, super hac controversia editorum, inire numerum, quorum integram asservari Parisiis Bibliothecam fama fert: multo etiam difficilius institutorum super iisdem in academiis & tribunalibus processuum contexere historiam: nostro suffecerit instituto, obiter indicasse, pleraque eorum ad æternas damnata esse tenebras, parte haud exigua Vulcano consecrata.

(x) *Vit. Clem.*, P. III. p. 532. (y) *Weism.* p. 665. (z) *l. c.* (a) *Vit. Clem.* l. e. p. 537. (b) *Weism.* p. 667. *sep.* *Vit. Cl. P. III.* 748. (c) *Vit. Clem.* p. 734. (d) *l. c.* p. 801. *seq.* (e) *Ibid.* p. 205. (f) *l. c.* p. 804. (g) XXXIV. *Entrevue &c.* (h) *l. c.* p. 687. (i) *ibid.* p. 379. *confr.* *Weism.* p. 651 *seq.* (k) *l. c.* p. 736. (l) *Weism.* p. 650. *seq.* (m) *Vit. Clem.* P. III. p. 817. (n) *Vit. Clem.* l. c. à p. 715. *usque ad* p. 722. *confr.* *Weism.* p. 688. (o) *Vit. Clem.* P. III. p. 736. *conf.* *Weism.* p. 662. (p) *Vit. Clem.* l. c. p. 687. (q) *l. c.* (r) *l. c.* p. 821.

§. 16.

Fessa jam erat afflictaque bellis
 Theologorum continuis Gallia,
 fessus Regens, fessa Parlamenta re-
 gni & tribunalia, fessi & tantum non
 exhausti conflictibus mutuis Episco-
 pi; mortique vicinus Pontifex R. Cle-
 mens

mens XI. sopitas cupiebat, fatales si-
 bi Constitutionis Controversias:
 Conditiones itaque reconciliationis,
 annitente Galliarum Prorege, & o-
 peram suam pacificationi commo-
 dante Cardinali de la Tremouille,
 haud ita pertinaciter ut antea asper-
 natus, vicisse tantumvideri vole-
 bat: Itaque cum Archiepiscopus
 Parisiensis, prout ipsum inter &
 Card. Rohanæum couenerat, Con-
 stitutionem, quatenus Corpori Do-
 ctrinæ conformem, receperat, Exsul-
 tabat Pontifex, & tanquam rebus o-
 ptime gestis, partaque victoria, tri-
 umphabat, cum tamen acceprata,
 mediante Corpore Doctrinæ Bulla,
 revera acceptata non esset; quippe
 quod fini Constitutionis, oppressioni
 vid. Gallicanæ libertatis, (s) & præ-
 tensionibus Pontificiæ sedis repugna-
 bat ê diametro: Quoniam autem eo
 pedem promoverat, publicata Con-
 stitutione, Præsul Romanæ cathedræ,
 unde eum, nisi recepta illa, sine
 sum-

summo dedecore, retrahere non poterat, acceptatione qualicunque acquievit potius, quam in apertum discrimen, existimationem infallibilitatis suæ adduxit; Etenim verebatur, si adversantibus Gallis, acceptationem urgeret simplicem, ne bullam suam resorbere cogeretur, cum tamen articulo isto Theologiæ Italicæ fundamentalis non disputato accuratius, sed prudentissime supposito, locus esset prætensionibus, simplicioribus credituris firmiter tantum ipsi esse potestatis, quantum falso sui jactent parasitæ: Credo / etiam, memorem Lutheri & Germanorum Papam, consultissimum duxisse sibi in Gallia mercari cautius. Quicquid sit, haud magnam profecto reductæ pacis ecclesiasticæ reportavit gloriam: Clero Galliæ, quæ in tres antehac factiones divisus erat, in cohortes quinque hostiles porro secedente. Sit ne acceptata nominata nobis toties Bulla a ceteris

teris Romanensem religionem profitentibus, nostram non facimus controversiam, de fatis illius in regno Gallicano paucissima hæc adduxisse contenti. Hoc tantum addimus, Clementem XI. optimis sui generis, maximisque comparandum, rerum non minus politicarum quam sacrarum peritissimum, Utriusque Juris ac Theologiæ, quæ apud illos obtinet, celeberrimum notitia, nominis sui memoriam toto clarissimam orbe, & Galliæ relicturum fuisse gratissimam, si unam illam non genuisset Constitutionem Unigenitus.

(s) *Vit. Clem. P. III. p. 532.* (t) *Vit. Clem. P. II. p. 750.* (u) *Neueste Nachrichten aus dem Vatican &c. p. 27.*

(1) The Clerk P. H. ...
 Clerk P. H. ...
 ...
 ...

Celsius, Olof

Diss. hist. de Constitutione Unigenitus Ciem. XI. P.P

Holmia 1722

Diss. 36#Beibd.11

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10839268-0